

Innspill til Meld. St. 9 (2024-2025) Totalberedskapsmeldingen – Forberedt på kriser og krig

I omstillingen av Norge har innovasjonsselskapene en sentral rolle. De utgjør en innovasjonsinfrastruktur som kobler sammen gründere, etablert næringsliv, forskning/akademia og kapital for å utvikle fremtidens næringsliv.

FIN – Foreningen for innovasjonsselskaper i Norge takker for muligheten til å gi innspill til komiteens arbeid med stortingsmeldingen om totalberedskap. Innovasjonsselskapene spiller en viktig rolle i å bidra til fremveksten av nytt og nyskapende næringsliv i hele landet, også innenfor områder som er viktige for Norges totale beredskap.

Totalberedskapsmeldingen skal gjøre Norge bedre i stand til å forebygge og håndtere ulike hendelser, kriser og krig. Meldingen peker tydelig på Norges hovedutfordringer, og vi støtter strategiene om å utnytte samfunnets samlede ressurser bedre i forebygging og krisehåndtering. Det sivile samfunnet må være forberedt.

Totalberedskapskommisjonen understreket i sin rapport at investerings- og innovasjonskraften i næringslivet er en beredskapskapasitet. Teknologiutvikling i næringslivet, ikke minst innenfor teknologier som kunstig intelligens, stordata, romteknologi og autonome systemer, har flerbrukspotensial på tvers av sivil og militær sektor. Kommisjonen trakk samtidig frem manglende integrering av næringslivet i beredskapen som en "vesentlig svakhet" ved det norske beredskapsarbeidet. Det er derfor positivt at regjeringen foreslår å styrke og utvide ordningen med nasjonale og lokale beredskapsråd hvor næringsliv og frivillighet er representert. Det vil kunne trekke disse aktørene tettere inn i arbeidet med å planlegge og dimensjonere beredskapen. Vi støtter også forslaget om en nasjonal cyberberedskapsordning.

Stortingsmeldingen er et steg i riktig retning, men må følges opp gjennom konkrete tiltak med tilstrekkelige budsjettammer dersom den skal bidra til å styrke vår beredskapsevne. For det er et betydelig investeringsbehov også i den sivile delen av totalberedskapen. Strømforsyning, mobil- og datakommunikasjon, transport, vann og innovasjonsinfrastruktur er kritisk for å holde samfunnet i gang.

Parallelt kreves en større innsats for å styrke verdikjeder innenfor forsvarsindustri, bioøkonomi, maritim sektor, cybersikkerhet, helse og andre næringer som er viktige for totalberedskapen. Her kan teknologioverføringskontorer (som jobber med å kommersialisere forskning), inkubatorer, testsentre og klynger spille en sentral rolle. Disse aktørene bidrar til et sterkere offentlig-privat samarbeid, som er viktig for skalering og omstillingsevne. Ved å forbedre offentlige anbudsprosesser for å i større grad inkludere oppstartsselskaper og SMBer og legge til rette for at de skal finne gode utviklingspartnere, kan man ytterligere styrke verdikjedene. Her må det utvikles enklere og bedre løsninger i samarbeid med de som kjenner på utfordringene.

Forskning og innovasjon spiller en viktig rolle for å kunne møte fremtidige kriser ved å sikre trygghet, velferd og verdiskaping. Det er derfor positivt at regjeringen ønsker å stimulere til forskning, innovasjon og teknologisk utvikling innenfor cybersikkerhet. Samtidig vil vi understreke at også andre forsknings- og innovasjonstunge fagfelt inngår i vår totalberedskap. Vi skulle derfor gjerne sett at meldingen var mer konkret på hvilken rolle forskning, innovasjon og teknologiutvikling spiller i å styrke forsyningssikkerheten og totalberedskapen i det norske samfunnet.

Våre medlemmer rapporterer om en økt interesse fra oppstartsselskaper om å utvikle løsninger som er viktige for vår totalberedskap. Norge har et stort potensial for å skape en helt ny teknologiindustri. Det krever at vi forener krefter på tvers av behovseiere (forsvaret, kommuner, stat og eiere av samfunnskritisk infrastruktur) og etablert næringsliv/leverandørindustri, investorer og forskningsmiljøer. Den beste måten å beskytte seg mot teknologiskapte trusler, er å utvikle enda bedre teknologi og teknologiskompetanse. Gründere er en viktig ressurs i det arbeidet. Det forutsetter et sterkt og koordinert innovasjonsøkosystem med velfungerende verdikjeder fra FoU til eksport som kan bidra til fremveksten av en ny industri i Norge.

Å sikre sivil infrastruktur fra hybride angrep bør stå sentralt i et så gjennomdigitalisert samfunn som Norge. Det er helt avgjørende med tettere samarbeid mellom myndigheter og næringsliv for å redusere samfunnets sårbarhet, ikke minst når det gjelder cybersikkerhet. På øvingsarenaer som *Norwegian Cyber Range* kan man simulere cyberhendelser og bygge kompetanse. Likevel, både i kommuner med trange budsjetter og blant landets mange SMBer er det fort daglig drift som prioriteres. Her må det offentlige ta et større ansvar, også økonomisk, slik at kompetanse utvikles og kritisk infrastruktur og informasjon sikres. Vi er derfor positive til at regjeringen vil utrede en nasjonal cyberberedskapsordning med privat næringsliv. Det er viktig at innovasjonsøkosystemet kobles på dette arbeidet.

Norge er et lite land, og internasjonalt samarbeid er avgjørende for å styrke beredskapen vår. Meldingen løfter frem viktigheten av samarbeid i Europa og innenfor rammene av NATO. Det gis imidlertid for lite oppmerksomhet til beredskapsarbeidet i EU og hvordan utviklingen i unionen påvirker Norges muligheter til delta i dette. Vi forventer at regjeringen i sin utenrikspolitikk legger vekt på å legge til rette for et nært beredskapssamarbeid med EU.

I en totalberedskapsplan må vi bygge kompetanse, redusere sårbarheter og sikre skaleringsmuligheter før krisen inntreffer. Kunnskapen fra nasjonale piloter innenfor områder som forsyningsevne og matberedskap vil være viktig i så måte. Det videre arbeidet med totalberedskapsmeldingen må resultere i konkrete tiltak som bidrar til å styrke totalberedskapen.

Våre forslag til tiltak:

- Utnytt innovasjonsinfrastrukturen – herunder innovasjonsselskaper, klynger og testsentre – til å nå ut til virksomheter i hele landet med sikkerhetstiltak og kompetanse for å bygge digital motstandskraft og sikre totalberedskapen
- Finansier et *Dual-Use* innovasjonsprogram etter modell fra Sverige for å styrke samspill mellom sivil og forsvarssektor, og knytte det opp mot NATO DIANA (Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic)

- Bruk offentlige anskaffelser til å styrke beredskapsvevnen og -kapasiteten gjennom å stille tydeligere krav til prioritering av sikkerhet. Det må avsettes midler for at også oppstartsselskaper og SMBer kan delta i anbudsprosesser
- Styrk kompetansen innen digital sikkerhetskompetanse gjennom etablering av flere studieplasser innenfor IKT og cybersikkerhet.

Vennlig hilsen

Trine Ellingsen
daglig leder, FIN

Eli Wathne
seniorrådgiver, FIN